

ščobe, kar bi čebelam škodovati utegnilo) in postavi koritice na žrjavico, da se ti vosek raztopi. Potrebno žrjavico si lahko v kako bolj veliko staro skledo nasuješ, da ti ne bo treba tega dela v kuhinji opravljati. Potem zreži prazne satove na majhne koščke; zadosti je, da so ti satovni koščki le $\frac{1}{4}$ palca debeli; če imaš pa dosti praznega satja, smeš tudi bolj debele narediti. Te satovne koščke natikuj potem na kake vilice, pomakaj jih na letvice. Vosek se hitro potrdi, in satovni košček se tako hitro letvice prime. Kedar boš to delal, pazi posebno na to:

a) Da satovne koščke tako v raztopljen vosek pomakaš in na satnike pokladaš, da bodo satovne luknjice ali celice na zunanjih stranéh sata na kviško molele, ne pa, da bi na vzdol visele.

6) Da so satovi, katere za to zrežeš, da njih koščke na letvice pritiskaš, kolikor je mogoče, ravni, ne pa zakrivljeni. Če ravnih satov nimaš, jih pa sam zravnaj, kar lahko storiš. Postavi zakrivljen sat za malo časa na solnce, da ti malo odjenja, potem ga položi na mizo ali kako diljo, in ga s kako končnico ali drugo diljico na mizo ali diljo pritisni; tako ti bo sat hitro raven postal. Potem ga zreži na bolj debele ali bolj tanke koščke, kakoršne hočeš na satnike pritiskovati. Pri pokladanji koščkov na satnike pazi posebno na to, da bo srednja stena sata skoz in skoz ravno po sredi satnika ležala. Ako tako delaš, ti bodo čebele prav lepe in popolnoma ravne satove delale.

c) Ni pa potrebno, da bi bili satovni koščki tako dolgi, da bi že en sam od enega konca satnika do drugega segal, ampak smeš tudi po dva ali tri bolj kratke koščke na eno letvico pritisniti. Pri tem pa glej na to, da boš posamesne koščke skupaj, to je, enega k drugemu pritisnil. Ko bi namreč med posamesnimi koščki prazne prostore puščal, bi čebele ravno tam sat večidel zakrivile, kjer bi sledú ne imele. Tudi takrat, kedar si primoran, več satovnih koščkov na eno letvico pritisniti, pazi na to, da bodo srednje stene posamesnih satic ravno po sredi satnikov ležale.

d) Ne rabi za to zaznamovanje prestarega satja, ne trotovega, pa tudi ne premladega, zakaj premlado satje se ne prime prav rado, ampak rabi čedno čebelno satje, katero je lepo rumeno, ne pa že črno.

(Dalje prihodnjič.)

Potopisne črtice.

Potovanje zarad naselitve v Slavonijo.

Popisal O. Duler iz Kaplje na Koroškem.

Ker ste, drage „Novice“, že nekaterekrat spregovorile o zadevi naselitve v Slavoniji, nadejam se, da boste tudi moj popis vzele v svoje predale.

Prvi sestavek v 8. listu letošnjih „Novic“ mi je željo vzbudil, si one kraje ogledati, in to je pomnožil drugi spisek v 13. listu.

Podal sem se na pot 23. aprila. Prišel sem prvi dan do Kranja, kjer sem prenočil. Drugi dan zarano ob 6. uri odrinem z vlakom v Ljubljano (v 4. razredu se plača 37 kr.); došel sem okoli 7. ure v Ljubljano; od tod pa ob 1. uri popoldne hajd naprej do Siska, kamor nas je ob 10. uri 20 m. zvečer pritiral hlapec. (Od Ljubljane do Siska je v 3. razredu plačati 4 gold. 83 kr.)

Na prvi pogled, ko sem iz kolodvora stopil, sem bil v skrbi zarad prenočišča; al za drugimi popotniki gredé došel sem preko Kupe čez most (kjer se mora 1 krajcar plačati) do poštene gostilnice, kjer sem dobil za denar večerjo in posteljo.

Drugi dan, 25. aprila, bila je nedelja. Po krščanskem običaji šel sem k rani sv. maši, potem pa dalje. Prišedši do Save sem moral dobre pol ure čakati, da se nas je več nabralo za prepeljanje, za kar se mora 2 krajc. plačati. Okoli poldne došel sem v Stružico, ob 2. uri v Popovačo, ob 6 $\frac{1}{2}$ uri v Kutino, kjer sem mislil prenočiti. Al dobri ljudje so povsod na svetu; ko smo se pogovarjali in jim razodenem namen svojega popotovanja, mi hitro nekdo pové, da imam priložnost še nocoj, ako me je volja, do Poljane priti, in to me ni stalo več kot 40 kr. in maslic slivovica. Prisedel sem namreč nekemu vozniku na voz, ki me je pritiral ob 3 $\frac{1}{2}$ uri na jutro v Poljano. Tam grem v gostilnico, kjer najdem vse polno popotnikov, ki so vsi vprek ležali in spali; na klic voznika vstal je gostilničar (kuče gazda), da nam je donesl rakije (slivovice), potem pa pernico, da sem se koj na mizo vlegel.

Zjutraj, ko se zbudim, je že solnce sijalo, pa kaj vidim? Bil je že pripravljen logar g. Bivoli, da me je potem, ko sem zajutrkoval, spremil v Antonovac, kjer je ova nova naselbina.

Tukaj sem vse tako našel, kakor so „Novice“ pisale, in še več.

V pogojih stoji pisano v §. 1., da se navadno meri za eno naselbino po 8 oralov, 1 oral za hišno zemljišče, na katerem si naseljenec utegne napraviti poslopje in vrt, 5 oralov njive, ki so enmalo oddaljene, in 2 oralu splošno za pašnik ali gozd; — al ona dva oralu za gozd se ne merita za vsacega naseljenca posebej, ampak splošni, to je, srenjski gozd ali pašnik (gmajna) je, katerega je na dveh krajih, na spodnjem in gornjem delu vasi, koji skupno meri, še čez 700 oralov; tam ima vsak pravico, svojo živino pasti, kolikor je ima; živine ima, kolikor si je čez zimo prerediti zamore. Za živino ima naselbina pastirje, enega za govedo, enega za svinje; pastirji imajo svoje stanovanje in toliko zemlje za hišni vrt. Plačila dobiva pastir od vsakega repa na leto 10 krajc. in vsak gospodar mu mora dati pol vagana pšenice in pol vagana rži.

§. 2. je popolnoma resničen.

§. 3. pravi: za poslopja potrebni les dobí naseljenec deloma na svojem posestvu, deloma ima pravico sekati ga brezplačno v skupnem gozdu, tako, da les nič ne stane; ovi skupni gozd je splošni gozd, kjer ga ima vsak, kdor 8 oralov zemljišča vzame, 2 oralu splošne pravice; tñ vsak zamore za poslopje, za kurjavo, za steljo itd. dobivati.

V §. 4. do 14. je zopet vse popolnoma resnično.

§. 14. govori, da si lahko naseljenec na grajščinskem travniku ali senožeti polovice mrve za svojo potrebo nakosi, zato ker se sedaj niso mogle senožet koj naselbinam dodati.

Naj vam, dragi Slovenci, ta § nekoliko bolje raztolmačim. Res je, da se niso dale koj tudi senožeti naselbinam odmeriti; zato je pa vodstvo domène poskrbelo, da si lahko vsak naseljenec na grajščinski senožeti polovico mrve nakosi, to je: polovica mrve, ki jo nakosiš, je tvoja, polovico je pa grajščina odpelje; otave tretjina, dve tretjini pa ostanete naseljencu, onih senožet je okoli 300 oralov, ki niso čez pol ure oddaljene od Antonovaca. Gosp. ravnatelj Stein mi je pri svoji poštenosti zagotovil, da daje senožeti vsako leto pod omenjenimi pogoji kositi; dalje mi je še zagotovil, da, ko bode naselbina polna in zemljišče vse poplačano, je pripravljen, še senožeti naseljencem, kolikor jih bode vsakateri hotel, razprodati. — Tudi še druge zemlje grajščinske je blizo tam, katero bo vodja domène, ko bode kolonija poplačana, pridnim in delaželnim pod omenjenimi pogoji prodal.

Za vinograde pa ovi svet res ni priležen, al eden naseljencev mi je pravil, da vinograd, ako bi ga kdo rad imel, se zamore tam v bližnjih vinogradih od Slavoncev, kolikor ga kdo hoče, lahko kupiti. Jaz sem popotovaje po Slavoniji vince po 7—8 kr. maselc pil.
(Konec prihodnjič.)

Znanstvene stvari.

Zapisnik

10. občnega zbora slovenske Matice

19. maja 1875. leta.

(Konec.)

3. Blagajnik g. Ivan Vilhar bere sklep računa za čas od 12. avgusta 1873 do 13. septembra 1874. l. Na predsednikovo vprašanje, želi li kdo besede, oglasi se g. dr. Karol Bleiweis, ter izrazi željo, naj bi se nekatera poverjeništa spremenila v namen, da bi bilo manj zaostankov pri letnikih iz nekaterih krajev. — Odbor to željo na znanje vzame.

Gosp. Jurčič pravi: Tiskarski stroški so izkazani z 2914 gld. 50 kr. Vsacemu, ki se v teh rečeh spozná, se mora zdeti, da je to malo preveč, ter da bi se moglo kakih 200—300 gold. prihraniti, ako bi se dražba razpisala za tiskanje Matičnih knjig. Kdor stori enako dobro delo za nižjo ceno, ta naj delo dobi. Še država se v tem oziru ne drži nikakoršnega monopola. On predlaga tedaj resolucijo: Odbor naj razpiše dražbo za tiskanje Matičnih knjig.

Gosp. Vilhar opazi na to, da so vsi tiskarji v Ljubljani zmenjeni med sabo. Pred več leti, pravi, sem prašal Blaznika: po čem bi tiskal on Matične knjige? pa mi odgovori: Čez tri dni Vam bom povedal. Med tem se je sporazumel z drugimi Ljubljanskimi tiskarji. Zato sem pisal Kienreichu v Gradec, po čem da bi on tiskal. Od njega dobljen odgovor povem ranjcemu Blazniku, na kar mi ta reče: Za to ceno bom pa jaz tudi tiskal. Tako se sedaj Matične knjige cenejše tiskajo. Se vé, takrat še ni bilo narodne tiskarne. Sedaj so okolnosti drugačne. — Toliko, pravi, imam jaz omeniti o tej stvari.

Predsednik stavi Jurčičev predlog na glasovanje, ki je bil tudi z večino glasov sprejet.

4. Za pregledovalce društvenih računov se na predsednikov nasvèt soglasno volijo sledeči gospodje: Fr. Ravnikar, deželni blagajnik; Jož. Pfeifer, deželni koncipist in Drag. Žagar, kontrolor pri deželni blagarnici.

5. Blagajnik Vilhar bere proračun za XI. Matično leto. Pri tej priliki pravi dr. Vošnjak, da naj bo še en občni zbor septembra 1875. leta, da popravimo to, kar je bilo iz znanih vzrokov zakasnenega 1873. leta. Da se odstranijo take ali enake zmede, izvirajoče iz tega, da je Matičnemu letu konec vsacega 30. junija, predlaga on, naj bi se XI. Matično leto raztegnilo do 31. decembra 1875. leta, tako da bi imelo to njeno leto 18 mesecev, ter da bi se XII. Matično leto začelo s 1. januarjem 1876. leta.

Ta mnogim, sosebno tajniku, že dolgo časa na srcu ležeči nasvèt je bil po tem, ko so ga še podpirali gg. Vilhar in dr. Poklukar, tudi malo ne soglasno sprejet. Kako bo pa s plačevanjem zavolj teh 6 mesecev, to bo sklenil še le odbor po nadrobni presodbi te stvari.

6. Volitev 11. odbornikov.

Izvoljeni so bili vsi po „Novicah“ priporočani kandidati, namreč: Dr. Jan. Bleiweis, Ivan Tušek, Ivan Vavru, Fr. Ravnikar, prof. Wiesthaler, dr. Ulaga, grof Barbo, Stegnar Fel., prof. Urbas, Svetec Luka, Gorup

Josip. — Razun teh sta dobila dr. Šust 11, dr. Gregorec 11 glasov.

Ker ni bilo nobenega predloga več, konča g. predsednik zbor.

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

Lansko leto je dotiskano veliko delo našega po vsem učenem svetu slovečega rojaka, namreč „Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen“ (Wien, Braumüller, 1868—1874, 896 strani). Z njim je na svetlo prišel že tretji del primerjajoče slovnice slovenske ter manjka še samo knjige učeče „die Bildung der Stämme“.

V sintaksi Miklošič postavlja pravila ter jih dotrjuje vselej s primeri (po tem le redu) vzetimi iz staroslovenskega, novoslovenskega, bolgarskega, hrvatskega, srbskega, maloruskega, ruskega, českega, poljskega, gornjelужиškega slovstva, dostavlja je kjekod še pravila v drugih bodi sorodnih bodi tujih jezikih veljavna.

Da se ogromna ta tvarina vsa zmore in ovlada, a debelina knjige vendar ne prestopi vseh primer, k temu se pač hoče bistrega uma in rezne logike. Zato se pa Miklošičeva sintaksa po obsegu ne strinja popolnem z drugimi tega imena izdelki, kajti ona na pr. o stavkih in njih vezanji, in tako tudi o besednem redu posebej nič ne govori. Samo mestoma po knjigi, kakor na pr. govoreč o rabi časov pri glagolih dovršnih in nedovršnih jemljó se v misel stavki odvisni it. in v oddelku o enklitičnih pronominalnih formah stoji med drugimi i pravilo segajoče v nauk o besednem redu: da se namreč stavki le s polnimi formami začenjajo in ne s temi breznaglasnimi prislonjenkami.

Sintaksa uči: I. čemu so različni našega besedstva razredi, t. j. čemu služijo: samostavniki, pridevniki [v dodatku se tu razpravlja genus i numerus], številniki, zaimki (in člen), prislovi (in predlogi), vezniki in glagoli; II. čemu so besedne oblike, t. j. čemu služijo padeži in kdaj kateri stoji, in oblike, po katerih se glagol preigiblje (razni časi in nakloni in glagolski samostavniki).

Strogo logična razvrstitev gradiva mora dobro deti vsakemu, kdor je vaje znanstvenega obdelovanja predmetov; ali knjiga ta ima vrh tega toliko kratkoma in jedernato sicer izraženih, a do same jezgre današnjega jezikoznanstva posegajočih napotil, kako naj si tolmačimo postanek te ali óne oblike in rabe, da se je bode iz dna učiti zlasti vsakemu učitelju slovenščine, kateri se hoče popeti na znanstveno stališče.

Tudi „Novicam“, če prav se jim manj prilegajo učene elukubracije, mora vendar z drugega razloga ta reč biti zanimljiva.

V njih je pred tridesetimi leti bil za veljavo slovenskega imena ves goreči pesnik naš Koseski zapel:

Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetiga v njem, dajte sosedu nazaj.
Kinčite ga iz lastne moči, iz lastniga vira,
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako donil,
Pričal vašo modrost na desno, na levo narodam.

Po teh naročilih vsegdar zvesto delaje, [— in da ne brez vspeha, to očitno kaže današnja slovenščina skrbneje pisanih sestavkov, primerjana z „okorno besedo detinstva“ iz dobe gori omenjene, ko smo še s Ferlanovo pinjo in ne vem več čigavim kolovratom „v caker hodili“ —] bodo „Novice“ i tu najpred poprašale po dobičku za oliko mile slovenščine, s katerim se utegnemo okoristiti iz te Miklošičeve knjige.

Tukaj naj povem pred vsem drugim, kar sem jaz, čitaje sintakso, na to stran sploh opazil, namreč: da

domačega zavoda ne zapustili, smemo se res nadjati, da ta naš zavod res ob kratkem krepak postane, kakor tudi g. Jan. Bleiweis to izgovarja, ki zaupnico predlaga zdajšnjemu vodstvu banke s tem, da soglasno predloženi račun potrdi, kar se je zgodilo.

Potopisne črtice.

Potovanje zarad naselitve v Slavonijo.

Popisal O. Duler iz Kaplje na Koroškem.

(Konec.)

Kar §. 15 govori, tudi je vse resnično. Oni naseljenci so iz raznih krajev: iz Ogerskega Slovaki, Čehi, tudi je par Kranjskih družin, so prav dobri ljudje; dve hiši sem obiskal, pa so mi povsodi postregli, donesli so rakije (slivovice), domačega kruha, kateri je večidel ržen z malo turšice pomešan, deloma pa tudi pšeničen, potem mesa, pogače itd., vse brezplačno. Zadnji večer sem moral dovoliti, da sem pri nekem naseljencu prenočil, ki mi je jako dobro postregel, zvečer z vinom, zjutraj pa s slivovico in špehom, pri odhodu mi je pa rekel: „a sada beži do kuče, i gledi, da dojdeš do Slavonije; tu češ jako bolje živeti nego u Kranjsku; z Bogom, srečan put!“

Resnično je tudi, kar pravi §. 16. Farna cerkev za naselbine je le pol ure proti jutru oddaljena; pa tudi v naselišču samem je že prostor odmenjen, kjer se bo mogla katoliška cerkev staviti (sedaj stoji na onem mestu velik križ s podobo Zveličarjevo in Žalostne Matere božje iz pleha; tudi je svetilnica na križu napravljena). — Ravno tako je tudi za protestanško cerkev prostor, kjer imajo sedaj na vzvišenem lesenem odru majhen zvon, s katerim se k molitvi opominja, in katerega jim je njihov pastor omislil. Tudi je skrbjeno za šolsko hišo.

O čemur §. 17. govori, to, mislim, bode vsak sam za se najbolje razsodil. Naj omenim le na kratko, da gosp. ravnatelj je pošten in vsega zaupanja vreden mož. Drugi naseljenci so mi pripovedovali, da je revnim naseljencem, ko so prišli, na razne načine dosti pomagal; posodil jim je semena, turšice, krompirja itd., celó v denarjih jim je iz zadrege pomagal (ali samo na njegovo dobroto se mi predrzno zanašati ne smemo); gosp. ravnatelj mi je zagotovil sam (zakaj mudil sem se pri njem več ko dve uri), da bo skrbel za naseljence po očetovo; dal bode raznega zaslužka, ženskam in otrokom dela zmožnim na svojem polji, okopavanje turšice in krompirja, žetev, potem mlatev itd., ravno tako tudi možakom pozimi dosti zaslužka v grajščinskih gozdih, kjer se napravljajo drva in doge za kupčijo. V kratkem bo menda tudi železnica v one bližnje kraje dodelana, potem, mi je rekel gosp. ravnatelj, bomo stavili žage, da bomo tudi mi svoj les v kupčijo spravili, zakaj mi imamo še gozdov, v katerih še ni bila nobena sekira, — in imajo velikanske prostore, kajti grajščinskega sveta je še čez 45.000 oralov.

Dragi mi Slovenci! h koncu svojega potopisa omenim še to, da, kdor na Kranjskem ali Koroškem ima slabo zemljo, da mu še za njegove potrebe dosti ne rodi, in kdor ima namen, tu svoje poslopje si popravljati ali novo staviti, ta najbolje opravi, da svoj kos zemlje prodá in se v Slavonijo preseli, kajti tam zemlja dobro rodi, najbolje plenja pšenica, navadno daje deseterni pridelek, pa še više, tudi dvanajst- in trinajsterni.

Popraševal sem tudi po žitni ceni, in zvedel sem sledeče: pšenica veljá vagan 2 gold. 80 kr., rž 2 gold., koruza 1 gold. 80 kr., krompir je lani bogato obrodil

in se dobí po 30 in 40 krajc. vagan. — Kaj pa je boljega kot po ceni kruh jesti!

Zberimo in združimo se skupaj in na spomlad konec marca ali začetka aprila hajd v Slavonijo, do tistega časa pa še lahko vsak svoje reči v red spravi.

Preseljevanje bi nas ne stalo silno veliko, oseba stane od Ljubljane do Siska 4 gold. 83 kr., blaga pa, ko bi nas več skupaj bilo, bi lahko cele „vagone“ vzeli), od Siska dalje, mi je pa gospod ravnatelj zagotovil, da naj mu le pišem in on bode poskrbel, da bodo prišli vozniki iz Slavonije do Siska, in nas bodo prepeljali za nizko plačo, da nam ne bode treba v Sisku voznikov iskati, kar bi nas se vé da više stalo.

Tam bomo lahko celo ulico posedli in bomo sami svoji pri svojih, Slovenci pri Slovanih, pri Hrvatih naših bratih, — tam si vsakdo lahko, kolikor hoče in kolikor njegovo premoženje dopušča, dobre in rodovitne zemlje omisli, — po svoji želji hišico postavi itd.

Kar se pa varnosti tiče, naj bode vsak brez skrbi; jaz sem čisto sam potoval, pa mi ni nikdo nič žalega prizadjal, temuč povsodi sem bil prijazno sprejet in dobro postrežen.

Kdor bi še hotel kaj več o tem pozvedeti in se posvetovati o preseljevanji, naj mi piše, jaz bodem vsakemu povoljno z odgovorom postregel.

Bratje Slovenci! tam v Slavoniji še ležijo neizmerni prostori neobdelane zemlje, kjer še veliko koscev kruha spi in pričakuje delavne roke, da ga zbudi, tam bomo dosti žita pridelali, da ga bomo lahko našim bratom Kranjcem in Korošcem po ceni prodajali. Naj še omenim, da tam bode vsak lahko oral, da se bode smejal, ker nisem videl nobenega najmanjšega kamna. Na noge Slovenci! časa je še dosti. *)

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

(Dalje.)

Predno prestopim k posameznim posnetkom, tičočim se nekih vprašanj, ki jih naše slovnice ali celó ne omenjajo, ali ne dovolj odločno rešujejo, vredno je pogledati, kako slavni naš učenjak, kateri se že čez 35 let toliko uspešno bavi s slovenščino, posamezne besede zlasti slovenske piše, ker je tudi o tem med nami zavladovalo grdo razkolništvo. Iz staroslovenskih pismenk je pridržal in rabi pri staroslovenskih, bolgarskih in ruskih besedah samo ѣ (jer) in ѣ (jerek), sicer pa izhaja s česko-slovenskim in dvema poljskima, pismo ѣ (jeri) z y, ѣ (jat) z ê, а е, іа је, ѣ а, іа ја. Piše torej staroslovenski, na priliko: осмѣ desetъ i četvoro dětij. Imajtiimъ na нѣ nadežda. V novoslovenskem piše ê in ô povsod, kjer ima staroslovenščina ѣ, oziroma ѣ, ter rabi k večjemu še oster náglas, kjer ga je treba. Piše torej na pr. rêšenih je petero; ljudi (ne: ljudij, ker to bi ne bilo novoslovenski) cêla drhal se je nateplo; kraljêva oblast; družina sô mu nezvêsti (iz Metelk. 224, vendar je Mikl. držina popravil v družina); plesavki ustreči, skušnjavec, ne bo ga gasivca, koga ste mi dali rajavca, malo ga je mar zasmehovavcov; grižljaj kruha; Bog ju (s pristavkom: starosl. jeju, a ne ja, kar nekateri prodajejo za dobro slovensko blago) pahne iz raja; iz ust vêdêti; s svojimi vred; nêsem (nisem), nêmam; med, izmed; junaški, in ne: junašk; konec vasi stoji lipa; noter gre, dol prileti (in ne: notri,

*) Srčen pozdrav g. Steinu, ravnatelju in inšpektorji, tudi g. logarju Bivol-u v Poljani. Pis.